

De herfsttrek 1975 bij Falsterbo volgens de verslagen van
het Vogeltrekstation te Falsterbo.

De gegevens in dit artikel zijn overgenomen uit het tijdschrift
ANSER van Skånes Ornitologiska Förening, jaarg. 14, 15 en 16.

Zoals u in het hiervoorgaande verslag over ons kamp in Falsterbo in september j.l. hebt kunnen lezen, vertoefden wij 's morgens meestal kortere of langere tijd op de zuidelijke punt, Nabben genaamd. Al naar gelang de trek die er te zien was, trof men daar een groter of kleiner aantal vogelaars aan. Maar één was er, die nooit ontbrak en die hield het luchtruim voortdurend scherp in het oog en noteerde elke troep doortrekkende vogels. Dit was de heer Gunnar Roos en zoals wij later vernamen uit de rapporten van het Vogeltrekstation Falsterbo werd door hem waargenomen van 11 augustus tot en met 20 november, dagelijks van ongeveer een half uur vóór zonsopgang tot 14.00 uur, voorwaar geen geringe opgave. De heer Roos werd alleen gedurende een deel van de weekeinden door een andere waarnemer vervangen. En zo wordt de trek daar nu al sinds 1973 geregistreerd.

Het leek me interessant om uit die verslagen iets over te nemen in DE FITIS, ook al in verband met het verloop van de herfsttrek zoals wij dat bij ons in Nederland waarnemen. De vogels die wij bij ons zien aankomen en doortrekken zullen immers voor een deel via Zuid-Zweden zijn gekomen.

Na voorlopige verslagen in ANSER jaarg. 14 en 15, is er in ANSER jaarg. 16, 1977 nr. 3, een meer uitgewerkt verslag verschenen over de waargenomen zichtbare vogeltrek te Falsterbo gedurende de herfst van 1975. In een aanhangsel worden per soort en per periode van 10 dagen de aantallen vogels gegeven. Uit deze lijst, die ca. 160 soorten bevat, heb ik in tabel 2 van ongeveer 50 soorten die voor ons het belangrijkste zijn deze gegevens overgenomen. Uit deze tabel kunnen we al heel wat opmaken; zo is er goed uit te zien in welke tijd die verschillende soorten uit Skandinavië wegtrekken en ook krijgt men een idee van de aantallen. In diezelfde tabel heb ik ook de totaalaantallen van 1976 vermeld, voor zo ver die al gepubliceerd zijn.

Tabel 2

Vogels waargenomen op zichtbare trek te Falsterbo (Nabben) herfst 1975, 10-daagse totalen en totaal gekele periode 11 aug.-20 nov.; dagelijks waargenomen van ca. $\frac{1}{2}$ uur vóór zonsopgang tot 14.00 uur. Daarachter nog de totalen voor 1976 zelfde periode, volgens de voorlopige verslagen.

Soort	augustus			september			oktober			november		Totaal		Totaal	
	II	III		I	II	III	I	II	III	I	II	1975	1976	1976	1977
Widereend	5750	4483		3926	4245	15550	38681	7465	3328	3117	166	86711	71780		
Buizerd	75	179		625	352	850	2751	422	13	607	3	5877	7960		
Ruigpootb.	1	0		1	38	52	30	29	17	53	0	221			
Sperwer	86	438		592	562	844	384	615	865	1323	30	5739	4110		
Havik	0	0		0	0	0	0	0	0	5	2	7			
Rode wouw	1	1		0	4	13	2	4	1	9	0	35			
Zwarte wouw	0	1		0	2	0	0	0	0	0	0	3			
Wespendief	100	3171		2450	540	326	21	0	1	0	0	6609			
+Buiz/wespend	5	0		163	36	132	9	0	0	0	0	345			
Bruine Kiek.	19	33		16	8	11	3	1	0	0	0	91			
Blauwe Kiek.	4	14		11	3	32	10	10	3	11	2	100			
Visarend	15	25		26	12	8	1	0	0	0	0	87			
Bcomvalk	1	4		5	6	1	0	0	0	0	0	17			
Slechtvalk	0	0		0	1	1	1	0	0	1	0	4			
Smelleken	0	1		1	19	43	9	4	2	0	1	80	79		
Torenvalk	25	56		27	45	60	44	20	6	29	0	312	257		
Kievit	11	7		0	5	0	21	276	15	210	0	545			
Holenduif	0	22		33	768	2405	3178	1513	477	248	7	8651	12890		
Houtduif	2	0		1	0	5303	51964	84821	38565	18586	971	200213	289900		
Gierzwaluw	4836	5919		13	103	11	10	0	0	0	0	10892			
Gr.B.specht	0	0		7	1	57	37	18	2	2	0	124			
Ioomleeuwerik		?		?	?	?	?	?	?	?	?	370	670		
Veldleeuwerik	0	1		0	9	99	780	580	222	1075	13	2779	4630		
Boerenzwaluw	1880	7876		5194	17780	5606	4178	566	65	29	0	43174			
Huiszwaluw	4090	9786		215	1732	14	27	5	0	2	0	15871			
Oeverzwaluw	934	4168		1160	2628	238	102	3	0	0	0	9233			
Ongedeterm.zwal.	0	596		78	0	0	0	0	0	0	0	674			
Bonte kraai	0	0		0	0	0	735	2818	1317	2967	92	7929	14680		
Roek	0	0		0	0	0	431	1946	1503	3877	370	8129	20750		
Kauw	0	0		0	0	6	3279	6502	2017	3247	69	15120	45420		
Notenkraker	0	25		660	725	103	23	0	3	0	0	1539			

Tabel 2

Soort	augustus			september			oktober			november		Totaal 1975	Totaal 1976	Totaal 1977
	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	I	II		
Poolmees	0	0	0	2	414	1179	31	11	3	0	0	1640		
Impelmees	0	0	0	56	6423	20753	165	180	126	2	2	27705		
Zwarte mees	0	0	0	743	9579	5186	5	0	2	0	0	15515		
(ngedeterm.mees	0	0	0	0	1955	180	0	0	0	0	0	2135		
(rote lijster	0	0	0	0	0	3	30	26	1	0	0	60		
Iramsvogel	0	0	0	0	0	91	438	23391	13613	5	5	37538		
Zanglijster	0	0	0	6	42	1521	8	6	2	0	0	1585		
Ioperwiek	0	0	0	m	0	31	63	8696	2187	0	0	10977		
(raspieper	3	8	1	862	1906	3361	385	350	210	30	30	7116	10770	
Duinpieper	25	26	8	11	0	1	0	0	0	0	0	71		
Boompieper	2305	18042	996	2696	218	43	7	0	2	0	0	24309		
Roodkeelpieper	0	2	4	24	14	4	1	0	0	0	0	49		
Witte kwikst.	53	754	463	537	106	60	4	4	0	0	0	1981		
Gele kwikst.	9495	17622	5223	4727	285	11	1	0	0	1	1	37365		
Pestvogel	0	0	0	0	0	0	0	1088	631	168	168	1887		
Spreeuw	1115	3615	477	1521	8156	74428	29591	34437	20587	937	937	174864	213980	
Groenling	45	16	3	24	495	7203	5358	22347	4634	1708	1708	41833	35420	
Putter	0	0	0	11	93	539	158	1613	276	71	71	2761		
Sijls	0	0	5	1381	8118	21413	1300	17044	771	238	238	50270	6790	
Kneu	215	6	0	547	5250	23754	6500	15125	1391	45	45	52833	88220	
Barnsijs	1	1	0	0	0	0	48	5490	2074	1273	1273	8887		
Frater	0	0	0	0	0	12	465	4677	1009	195	195	6358	6500	
Goudvink	0	0	0	0	0	0	43	9305	209	70	70	9627		
Kruisbek spec.	11	10	15	3	8	3	25	454	61	30	30	620		
Vink/keep	0	0	0	62461	1579.550	205.762	23.278	14.332	502	2457.350	1402.000			
Geelgors	0	0	0	0	5	66	541	5579	1639	501	501	8331	4050	
Rietgors	0	4	0	266	62	486	197	103	33	9	9	1160		

- 1) Alleen de voor ons belangrijkste soorten zijn opgenomen. De vele waargenomen steltlopers zijn bijv. niet vermeld.
- 2) De cijfers voor 1976 zijn alleen gegeven voor zover in het voorlopig verslag vermeld. Dit kan later nog gecompleteerd worden.
- 3) De cijfers voor 1977 kunnen later eventueel ook ingevuld worden.

Aan dit verslag ontlelen we verder het volgende: Van het totaal van 3,5 miljoen vogels in 1975 waren 2,5 miljoen Vinken en Kepen (met topdag 5 okt. van 1 miljoen). In 1973 en 1974 waren de totalen van deze soorten "slechts" resp. 0,5 en 0,9 miljoen. De mogelijke oorzaken van het extreem hoge aantal in 1975 worden in het artikel uitvoerig besproken. Zoals met behulp van tabellen wordt aangetoond, is de invloed van de windrichting op het aantal vinken te Falsterbo zeer uitgesproken. Winden uit de Z.W.-sektor zijn in hoge mate gunstig (trek op geringe hoogte; sterke stuwing) en winden uit de N.O.-sektor zeer ongunstig (trek op grote hoogte; slechts zwakke stuwing). En daar, in tegenstelling tot 1973 en 1974, de winden uit de Z.W.-sektor gedurende de gehele topperiode van de trek in 1975 (21 sept.- 8 okt.) heersten, is deze faktor waarschijnlijk de hoofdoorzaak van het extreem hoge aantal waargenomen vinken dit jaar.

In 1975 werden te Falsterbo ongeveer 19500 roofvogels geteld (vergel. 1973: 21500, 1974: 37000). Terwijl de Wespendief (6600) en de Sperwer (5750) in vrij "normale" aantallen verschenen, was het jaartotaal van de Buizerd ongewoon laag (6000, vergeleken met 1973: 11000, 1974: 17000). Een mogelijke achteruitgang in de jaartotalen van de Buizerd en enige andere roofvogels tussen 1974 en 1975 kan zijn een plotselinge daling in de muizenpopulaties in Zweden van 1973/74 op 1975.

Zeer opmerkelijk in de herfsttrek van 1975 waren de grote aantallen van veel invasie-soorten, bijv. Notenkraker (1500), Zwarte mees (15000), Pimpelmees (28000), Kramsvogel (38000), Barmsijs (9000) en Goudvink (10000). De voornaamste trekperiodes en hoogtepunten daarin van deze en enige andere onregelmatige trekkers worden getoond in bijgaande fig.1.

Wat verder over de invasievogels wordt geschreven is het volgende wel interessant om in beknopte vorm over te nemen:

Grote bonte specht. Het aantal (125) was matig. In 1968 en 1972 waren er veel meer, blijkens de vangsten voor het ringen. Terwijl er toen met zekerheid ook Finse vogels bij waren (ringvondsten) pleit veel ervoor dat de zwakke beweging in 1975 uitsluitend Zweedse vogels betrof.

Notenkraker Het betrof het in Zweden inheemse ras (*caryocatactes*). Dit is de sterkste trek ooit van dit ras hier geregistreerd. Vroegere invasies bij Falsterbo (1943, 1949, 1957) gaven slechts enkele honderdtallen te zien.

Mezen. De getelde 47000 mezen waren ongeveer als volgt verdeeld:

Pimpelmees 60%, Zwarte mees 35% en Koolmees 5%.

Slechts in één vroeger jaar is de Zwarte mees zo talrijk opgetreden bij Falsterbo, n.l. in 1953 (19000). Daarentegen hebben gelijke of sterkere invasies van Pimpelmees en/of Koolmees zeker tijdens de volgende vijf herfsten plaatsgehad: 1957, 1959, 1961, 1965 en 1966.

Kramsvogel In de drie herfsten 1973 - 74 - 75 werd het aantal waargenomen kramsvogels per herfst steeds hoger; 3000 - 12000 - 38000. Op grond hiervan zou men kunnen denken aan een invasie-trek, die volgens Svårdson en Schüz elk 3e of 4e jaar vanuit het oosten naar Skandinavië plaats heeft. Maar mogelijk was het toch alleen maar een geconcentreerde wegtrek van Skandinavische vogels.

Sijs Hoewel talrijker dan ooit (50000) valt het te betwijfelen of dit een invasieachtige wegtrek is. Elk jaar verlaten er immers duizenden sijzen het land bij Falsterbo. Het hoge cijfer voor 1975 moet misschien eerder verklaard worden als een effect van de de trek concentrerende windomstandigheden eind september/begin oktober (zie bij vinken). In dit verband is het trekverloop in de tijd van groot belang. Zo begon in 1975 de trek op normale tijd, midden september, maar in de jaren van de grote

invasies 1949, 1955 en 1965 trad de soort reeds eind augustus/begin september talrijk op.

Barmsijs Anders dan bij de sijs ontbreekt de Barmsijs in de meeste herfstten bijna geheel bij Falsterbo. In vergelijking met de genoteerde cijfers van de 50-er jaren springt het aantal van 1975 (9000) er als bijzonder hoog uit. In vrij groot aantal is de soort mogelijk alleen in de herfst van 1972 opgetreden. De Barmsijzen passeerden in 1975 in hoofdzaak zeer geconcentreerd eind oktober, maar de trek was zeker nog aan de gang toen het waarnemen op 20 november ophield, en zwakke bewegingen nog wel zijn doorgegaan tot een flink stuk in december.

Goudvink Van het totaal van 10000 eks. passeerden meer dan 95% in de acht dagen van 24-31 okt. In 1961 en 1972 nam men ook belangrijke aantallen waar.

Kruisbek Het aantal was slechts 600, waarvan 75% in de laatste dekade van oktober passeerde. Men denkt dat het om de soort *Loxia curvirostra* ging. In de laatste 10-jaarsperiode 1966-75 is er alleen een werkelijke massauittocht van deze kruisbekken geregistreerd bij Falsterbo (1966) die vergeleken kan worden met tenminste vier grote invasies in de daaraan voorafgaande 10-jaarsperiode 1956-65 (1956, 1958, 1962, 1963). Een dergelijk onregelmatig optreden is karakteristiek voor de soort, tenminste te oordelen naar de statistiek van Newton over invasies in Europa gedurende de periode 1800-1965.

Ringaktiviteiten Het Vogeltrekstation te Falsterbo is ook zeer actief in het vangen (hoofdzakelijk met mistnetten) en ringen van vogels op de herfsttrek. Gedurende 1975 werden totaal 16097 vogels in 113 soorten geringd. In de hierna volgende tabel 1 zijn daarvan alle soorten opgenomen waarvan meer dan 100 eks. geringd werden. Onder de terugmeldingen gedurende de herfst zijn vermeldenswaard: Goudhaantje, één uit Friesland (Nederland) en twee uit Engeland, waarvan één reeds na 3 dagen in Norfolk gecontroleerd werd.

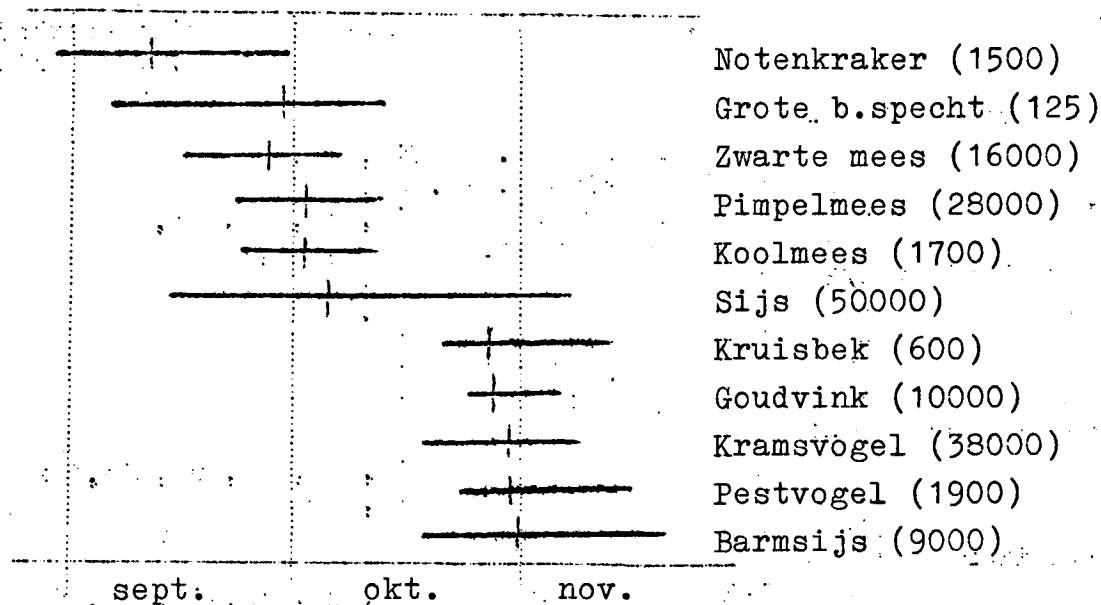
Tabel 1

Aantal geringde vogels op Falsterbo Vogeltrekstation in 1975 en de gemiddelde jaartotalen van 1965-1974

Soort	1975	Gemid. '65-'74	Soort	1975	Gemid. '65-'74
Goudhaan	3829	1340	Gekr. roodstaart	267	410
Roodborst	2316	2500	Rietzanger	246	110
Fitis	1415	1430	Winterkoning	240	310
Zwarte mees	1136	70	Bonte Str.loper	204	1330
Pimpelmees	1021	550	<u>Vink</u>	158	160
Kleine karekiet	659	130	Heggemus	155	170
Koolmees	632	320	Boerenzwaluw	144	200
Oeverloper	494	500	Rietgors	139	80
Bosruiter	392	360	Boompieper	132	240
Watersnip	341	230	Witte kwikstaart	123	200

Dit geeft dus ook enige informatie over de nachttrek.

Fig. 1

Voornaamste trekperiodes en topdata (gemiddelde) van enige invasiesoorten te Falsterbo in herfst 1975. De totaal waargenomen aantallen (afgerond) zijn achter de soortnamen vermeld.

De vogeltrek bij Falsterbo herfst 1976.

Over de herfst van 1976 zijn in het tijdschrift ANSER twee voorlopige rapporten verschenen, waaruit hier een korte samenvatting volgt.

Falsterbo Vogeltrekstation juli - september 1976

Waargenomen is weer vanaf 11 aug. Tengevolge van ongunstige windomstandigheden gedurende de gehele periode 11aug.-30 sept. (vande 51 ochtenden slechts 6 met wind uit de Z.W.-sektor), verschenen de meeste soorten in vrij lage aantallen, vooral was dit het geval met Wespendief, Buizerd en Vink. De hoogste dagtotalen van de buizerdsoorten waren 1300 Wespendieven op 2 sept. en 700 Buizerden op 27 sept. Onder de weinige soorten die in hogere aantallen dan gewoonlijk geteld werden, kan genoemd worden de Bruine kiekendief: 105 vergeleken met 50, 75 en 90 resp. in 1973, '74, '75.

Dagelijkse ringactiviteiten vonden plaats vanaf 20 juli: Totaal werden ca. 7000 vogels geringd. Soorten die in grote aantallen geringd werden zijn: Kleine karekiet (1150), Roodborst (930), Fitis (720), Bonte strandloper (700) en Witte kwikstaart (590). Op 30 sept. werden niet minder dan 210 Heggemussen gevangen

Falsterbo Vogeltrekstation oktober - december 1976

Met het trekwaarnemen op de punt Nabben is doorgegaan tot 20 nov. De totaalcijfers voor 1976, voor zo ver ze in het verslag in ANSER 1977/1 gegeven zijn, zijn in tabel 2 achter de cijfers van 1975 vermeld. In oktober verschenen vele soorten in ongewoon hoge aantallen bijv. Brandgans, Houtduif, Roek, Vink en Kneu. Door ongunstig weer heel okt. doortrek Buizerd zeer vertraagd; topdag 1 nov. 1590 geteld. Herfst 1976 geen invasies geregistreerd te Falsterbo.

F. Bloem